

Időutazás kollégákkal

Kedves Olvasó!

Új idők új szelei hoznak új allergéneket – mondhatná a rovatvezető némi melankóliával, ha a honi orvoslás csataterén körbenézve még volna kedve mondani bármit is. A rezidenci forradalom – zászlaján a Zöld Kereszttel – hamvába holt, még mielőtt kitört volna. Ifjú kollégáink szándékai, az „Áprilisi Tézisek” (mond ez még valakinek valamit?) vagy a „Mit kíván a magyar (rezidens)?” XXI. századelejei megfelelői ügyvédi letétben pihenve várják a 2012-es feltámadást. Az ügyeinkért felelősek serényen gyakorolják az „ellehetetlenülés” szó hibátlan kiejtését, mely már önmagában is jelentős teljesítmény. A szakmai kollégiumok – a múlt rendszerek eme túlélő, satnya zárványai – újjászülettek, immár semmi akadály a kibontakozásnak. A régvárt erkölcsi forradalommal számos eddig teljesen ismeretlen név bukkant fel a szakvezetés kormányrúdjánál, a levitézettek pedig örülhetnek, hogy elhordhatják az irhájukat. (A rovatvezető is igyekszik kiradírozni múltja sötét foltját, mely szerint is a Sebészeti Kollégiumban kerékkötött.) Az mindenestre hungarikum, hogy az érvényes hazai szakvizsga sem feltétele a Titkos Belső Tanácsosi stallumnak – hogy a rovat szellemében történelmi párhuzamokkal szolgáljak. Hölgyeim és Uraim – kedves Olvasók – mi mást is ajánlhatnék, mint: vissza a múltba.

Prof. Dr. Molnár F. Tamás, CSci (HAS)

FETCS (Fellow of European Thoracic and Cardiovascular Surgery)

med. habil. (PTE/Hu) etc...

vagy egyszerűen csak: a rovatvezető

Hogy az orvos mitől kap levegőt, amikor egy halandó levegőt sem kap a meglepetéstől, az az élettan nagy titkai közé tartozik. Miközben gőzerővel gyógyítunk, nem jut időnk, erőnk magunkra: pedig, ha valaki tud beteg lenni: nos a doktor tud. Beteg a doktor: adta kaján címét könyvének Anthony Burgess, egy fals pozitív

tüdőgyógyászat és fül-orr-gégészet (összeköt minket az ornyálkahártya, az orrpolip és a trachea) közös mezején sétálgat, hamar belebotlik a Wegener-granulomatosis virágába. Hanem ez a virág manapság hervad és az illata sem a régi már. Tiltólistára került sokadmagával a derék doktor.

Friedrich Wegener
(1907–1990)

agy tumor-diagnózis szerencsés birtokosa és neves angol író. Nos, milyen a doktor, ha beteg, legfőképpen pedig asztmás?

Che Guevara kollégáról már írtunk korábbi számunkban, Celine doktor regényeiről is volt már szó (Magyarul: Halál hitelbe, Bohócbanda, Utazás az éjszaka mélyére). Rokonszákomban dolgozik az orr-fül-gégész, az osztrák Arthur Schnitzler is, akinek nem tudunk allergiájáról: hacsak a képmutatás iránti heveny megvetése nem sorolható ide. Fő darabja a Körtánc, a századfordulós Bécs kíméletlen szatírja. A nózi nem elválaszt, hanem összeköt, mondhatnánk politikusan. Aki a

1. A Wegener-granulomatosiszt már nem így hívjuk. Mi a neve ma és miért?

a. Wegener eltulajdonította főnöke megfigyelését, a saját neve alatt publikálta, ma a kórkepet egyébként úgy hívják, hogy AAGV, azaz ANCA-associated granulomatous vasculitis;

b. Wegener eltulajdonította a beosztottja megfigyelését, a saját neve alatt publikálta, ma a kórkepe helyes neve AAGV;

c. Wegener német katonaorvosként a II. világháborúban orvosi esküjéhez méltatlanul viselkedett, ezért megfosztották a diagnózisától, melyet ma AAGV-ként ismerünk;

d. Wegener amerikai katonaorvosként a II. világháborúban dezertált alakulatától (AAGV) és minden kiténtetésétől megfosztották.

Dr. Csehov, szintén kolléga és tuberkulotikus. Dél-Németországban, a Fekete-erdőben, Freiburg mellett, Badenweilerben kúrálja magát 1904 kora nyarán. A Cseresznyészkerten dolgozik, állapota egyre romlik. A Hotel Sommerben száll meg feleségével. Orvosa, dr. Schörer, igazi német (arcán párbaj-seb hege, ahogy egy diákhöz illik), felesége orosz. A város másik tüdő specialistája, a fürdőorvos dr. Determann felesége szintén orosz, mi több az előbbinek testvére. Kész századelős orosz darab... Amikor Csehov állapota válságosra fordul, a doktor oxigénért küld (a palackot a patikából hozzák – 1905!). A beteg „az ágyban ült, és nehezen lélegzett. Az orvos oxigént adott neki. Pár perc múlva azt súgta nekem, hogy a portástól szerezzek pezsgőt és poharat. (...) Az orvos a poharat szinte peremig töltötte és Anton Pavlovicsnak nyújtotta. Ő ezt örömmel, fogadta, elmosolyodott és így szólt: régóta nem ittam már pezsgőt, és elegánsan, egyhajtásra itta ki. Egy perc múlva halott volt.”

2. Vajon miért rendelt az orvos pezsgőt?

- a. Csehov szerette a pezsgőt
- b. Schörer szerette a pezsgőt
- c. a pezsgő volt a legolcsóbb ital Dél-Németországban
- d. a korabeli szakirodalom szerint (Evidence Based Medicine a lá 1904) a buborékok ölik a Koch-bacillust
- e. különös rítus

Armand Trousseau (1801–1867) kollégát a neurológus konziliárius jobban ismeri, mint mi. Megfigyelte, hogy asztmáját befolyásolják az érzelmei, ugyanakkor semmi köze a szénához. Mindazonáltal meg volt róla győződve, hogy a dohány és az arzén jót tesz. Magunk jobbra csak azon álmélkodunk, hogy az ideggyógyász egy biztosítótúvel milyen csodákra képes. Hát még ha kalapácsot és érleszorítót kaparint a kezébe.

3. Három módszer, három név: Erb-jel, Trousseau-jel, Chowstek-jel. Melyik melyik?

- a. hypocalcaemia és hypomagnaesia esetén érleszorítás és hyperventillatio hatására carpopedal spasmus jön létre
- b. a külső hallójárat előtt az arc ütögetésére szájjizomgörcs jelentkezik
- c. gyenge egyenárammal izomösszehúzódás váltható ki

Baruj Benacerraf (1920–) orvosi Nobel-díjat kapott: a kutatásban nyilvánvalóan nem akadályozta az asztmája.

4. Ki ő, merre van hazája és miért kapta a Nobel-díjat?

- a. venezuelai immunológus, a transzplantációs immunológia egyik úttörője
- b. argentin szívsebész, a műbillentyű feltalálója
- c. algériai tüdőgyógyász, az alveolitis névadója
- d. olasz paleontológus, aki az epekőképződés titkairól lebbentette fel a tudatlanság fátyolát

Armand Trousseau
(1801–1867)

Vitásek doktor fiktív kolléga: azaz költött személy: ráadásul urológus. Alkotója, a cseh író azonban úgy jellemzi alakját, hogy monológjába orvosi hasonlatokat kever: nem is akármilyeneket. „Severynová egyébként olyan gömbölyű, vídám kis asszony, és van egy szuka pudlija, de olyan kövér, hogy az ember rosszul lesz, ha ránéz. A kövér kutyák rendszerint mogorvák és asztmásan ugatnak: nem

szeretem őket.” Amina, mert így hívják a kutyát, akinek központi szerepe van a novellában, egy szőnyeget őriz, melyet a hős meg akar szerezni. „Aminka – suttogtam forrón – hol a hátacska? Hiszen én vagyok az, a barátod! No te kis szörnyeteg, ez tetszik neked, mi? Amina vonaglott a kéjtől, már amennyire egy tömött zsák vonaglan tud.” (...) „de amint kinyújtottam a kezem a csintamános, madaras fehér unikum felé, azonnal felemelte a fejét és asztmatikusan hörögni kezdett (...)”

A történet csattanóját nem áruljuk el, könnyítésül megadjuk majd a forrást.

5. Ki lehet az író?
- Jan Neruda
 - Karel Capek
 - Bohumil Hrabal
 - Milan Kundera

Megoldások

Anton Csehov
(1860–1904)

1. (c) – Az amerikai tüdőgyógyász társaság visszavonta Wegener (1907–1990) kitüntetését, miután múltját illetően súlyos kétségek merültek fel. Akit a dolog közelebbről érdekel, annak figyelmébe ajánljuk az alábbi eredeti közleményt: Woywodt A, Matteson EL. Wegener's granulomatosis – probing the untold past of the man behind the eponym. *Rheumatology* 45; 10: 1303-1306. A közlemények és a kérdéskörbe vont szerzői nevek (eponímák) száma azóta egyre gyarapszik.

2. (e) – Az idézet és maga a megindító történet Leo Rabeneck esszéből való, ami „Chekhov's last moments” címmel jelent meg a *Times Literary Supplement*-ben, 2004-ben (TLS, 2004; 2: 12-13). Annál nagyobb meglepetéssel olvastam a TLS két héttel későbbi számában, a következő olvasói levélben az alábbiakat: „(...)A nagy neurológus, Pether Nathan, aki jól ismerte Csehov munkáit, mesélte egyszer, miszerint a régi német (vagy orosz?) orvosi etikett azt írta elő, hogy a doktor, ha páciense is orvos volt, és minden remény elszállt már, két pohár pezsgőt rendelt, amelyet csendben megittak (...when that patient was a medical man who had just passed any hope of recovery). A pezsgő jelentése szükségtelenné tett minden felesleges szót.” (Richard Davenport-Hines, TLS 2004; 16: 15).

3. Trousseau-jel: érleszorítás és hyperventillatio hatására carpopedal spasmus jön létre, hypocalcaemia és hypomagnaesia esetén. Chowstek-tünet: a külső hallójárat előtt az arc ütögetésére szájizomgörcs keletkezik. Erb-jel gyenge egyenárammal izomösszehúzódnak váltakozó ki.

4. (a) – 1980-ban a sejtfelszíni „azonosítási” felelős gének (major histocompatibility complex, MHC) felfedezéséért kapott Nobel-díjat. Caracasban született, 1925-ben Párizsba költözött szüleivel. 1940-ben az Egyesült Államokba ment a Columbia Egyetemre, majd a Medical College of Virginia-ban szerezte orvosi diplomáját. 1948-ban kezdett az allergiával foglalkozni, Nancyban. Az Ir (immune response) géneket, melyek a transzplantációs reakcióért felelősek, az 1960-as években fedezte fel.

5. (b) – Karel Capek: Csintamánok és madarak című novellájából való a részlet. Forrás: Karel Capek: Zsebtörténetek. Betörők, bírák, bűvészek és társaik. Aliena Kiadó, 2010 pp:196-205. A könyv két kötet egybefűzése: ez a Történetek a másik zsebből címűből való. Nem véletlen, hogy a Nagy Utód, Bohumil Hrabal egyik könyvének címe ez: Zsebcseltek. Az 1980-as évek derekán született interjúkötet kérdezője magyar: Szigeti László. □